

ORT Publishing (Germany)

Центр научных исследований «Solution»

5th International conference

Science progress in European countries: new concepts and modern solutions

28st February 2019

**Stuttgart, Germany
2019**

The 5th International conference – **Science progress in European countries: new concepts and modern solutions**
(February 28, 2019) ORT Publishing, Stuttgart, Germany. 2019. 1359 p.

ISBN 978-3-944375-22-9

The recommended citation for this publication is:

Busch P. (Ed.) (2019). Humanitarian approaches to the Periodic Law // Science progress in European countries: new concepts and modern solutions. Proceedings of the 5th International conference. ORT Publishing, Stuttgart, Germany. 2019. Pp. 12–17

Editor	Lucas Koenig, Austria	Morozova Natalay Ivanovna, Russia
Editorial board	Abdulkasimov Ali, Uzbekistan	Moskvin Victor Anatolevich, Russia
Adieva Aynura Abduzhalalovna, Kyrgyzstan	Arabaev Cholponkul Isaevich, Kyrgyzstan	Nagiyev Polad Yusif, Azerbaijan
Zagir V. Atayev, Russia	Akhmedova Raziya Abdullayevna	Naletova Natalia Yurevna, Russia
Balabiev Kairat Rahimovich, Kazakhstan	Balabiev Kairat Rahimovich, Kazakhstan	Novikov Alexei, Russia
Barlybaeva Saule Hatiyatovna, Kazakhstan	Bestugin Alexander Roaldovich, Russia	Salaev Sanatbek Komiljanovich, Uzbekistan
Bestugin Alexander Roaldovich, Russia	Boselin S.R. Prabhu, India	Shadiev Rizamat Davranovich, Uzbekistan
Bondarenko Natalia Grigorievna, Russia	Bogolib Tatiana Maksimovna, Ukraine	Shahutova Zarema Zorievna, Russia
Bulatbaeva Aygul Abdimazhitovna, Kazakhstan	Chiladze George Bidzinovich, Georgia	Soltanova Nazilya Bagir, Azerbaijan
Chiladze George Bidzinovich, Georgia	Dalibor M. Elezović, Serbia	Spasennikov Boris Aristarkhovich, Russia
Gurov Valeriy Nikolaevich, Russia	Hajiyev Mahammad Shahbaz oglu, Azerbaijan	Spasennikov Boris Aristarkhovich, Russia
Ibragimova Liliya Ahmatyanovna, Russia	Blahun Ivan Semenovich, Ukraine	Suleymanov Suleyman Fayzullaevich, Uzbekistan
Ivannikov Ivan Andreevich, Russia	Jansarayeva Rima, Kazakhstan	Suleymanova Rima, Russia
Jansarayeva Rima, Kazakhstan	Khubaev Georgy Nikolaevich	Tereschenko-Kaidan Liliya Vladimirovna, Ukraine
Khurtsidze Tamila Shalvovna, Georgia	Khoutyz Zaur, Russia	Tsersvadze Mzia Giglaevna, Georgia
Khoutyz Zaur, Russia	Khoutyz Irina, Russia	Vijaykumar Muley, India
Korzh Marina Vladimirovna, Russia	Kocherbaeva Aynura Anatolevna, Kyrgyzstan	Yurova Kseniya Igorevna, Russia
Kocherbaeva Aynura Anatolevna, Kyrgyzstan	Kushaliyev Kaisar Zhalitovich, Kazakhstan	Zhaplova Tatiana Mikhaylovna, Russia
Kushaliyev Kaisar Zhalitovich, Kazakhstan	Lekerova Gulsim, Kazakhstan	Zhdanovich Alexey Igorevich, Ukraine
Lekerova Gulsim, Kazakhstan	Melnichuk Marina Vladimirovna, Russia	
Melnichuk Marina Vladimirovna, Russia	Meymanov Bakyt Kattoevich, Kyrgyzstan	
Meymanov Bakyt Kattoevich, Kyrgyzstan	Moldabek Kulakhmet, Kazakhstan	
Moldabek Kulakhmet, Kazakhstan		Proofreading Andrey Simakov
		Cover design Andreas Vogel

Material disclaimer

The opinions expressed in the conference proceedings do not necessarily reflect those of the ORT Publishing, the editor, the editorial board, or the organization to which the authors are affiliated.

The Premier Publishing s.r.o. or Accent Graphics Communications & Publishing is not responsible for the stylistic content of the article. The responsibility for the stylistic content lies on an author of an article.

Included to the open access repositories:

eLIBRARY.RU

© ORT Publishing, Stuttgart, Germany

© Центр научных исследований «Solution»

All rights reserved; no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission of the Publisher.

Typeset in Berling by Ziegler Buchdruckerei, Linz, Austria.

Printed by Premier Publishing s.r.o., Vienna, Austria on acid-free paper

	ВОДНЮ У АНТИСЕПТИЧНИХ ПРЕПАРАТАХ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПОТЕНЦІОМЕТРИЧНИХ СЕНСОРІВ.	
96.	КАЛУГІНА С.М., КУПНОВИЦЬКА І.Г., ГУБІНА Н.В., КЛИМЕНКО В.І., БЕЛЕГАЙ Р.І. ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ -ОСНОВИ БІОЕТИКИ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ.	790
97.	OLEKSANDRA LOPATKINA. THE CHALLENGES IN HIGHER EDUCATION OF THE KINGDOM OF NORWAY WITHIN CONTEMPORARY EUROPEAN FRAMEWORK.	793
98.	ЛЮБОМИР ЦАРИК, ПЕТРО ЦАРИК, СВІТЛАНА НОВИЦЬКА. НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "ДНІСТРОВСЬКИЙ КАНЬЙОН" ТА ЙОГО МІСЦЕ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ТУРИСТСЬКО РЕКРЕАЦІЙНІ СИСТЕМІ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ	805
99.	ЮРЧЕНКО В.В., БЫРКА Е.В., ФЕСЕНКО А.М. АНТРОПОГЕННОЕ ВОЗДЕЙСТВИЕ НА ЖИВОТНЫЙ МИР.	818
100.	ТКАЧУК Л.В. ПРАВОЗАХИСНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: ДОКТРИНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.	831
101.	ДМИТРИШИН Т.М. СКЛАДНОЩІ НАУКОВИХ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ.	838
102.	POLISHCHUK I.O. UKRAINIAN ELECTORAL CULTURE: FROM AUTHORIZATION TO DEMOCRACY.	842
103.	ФОКА М. В. ПРИЙОМИ ТВОРЕННЯ ПІДТЕКСТУ В ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ.	850
104.	НАДІЯ ЧАБАНОВИЧ. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.	860
105.	ПРОКОП М.Р. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СЛІДЧОГО НА МІСЦІ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК НЕЗАКОННОГО ВИДОБУВАННЯ КОРИСНИХ КОПАЛИН ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ.	865
106.	САГАЙДАК М.А., БЕРЛИНСКИЙ Н.А., ЗАНОСИМОСТЬ ПОДХОДНОГО КАНАЛА ПОРТА АЗОВСТАЛЬ, В РАЙОНЕ УСТЬЯ РЕКИ КАЛЬМИУС (МАРИУПОЛЬ, УКРАИНА).	870
107.	ЦИГАН Н.В. ПРОФЕСІЙНОЇ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ.	879
108.	ТКАЧУК Л.В. ПРАВОЗАХИСНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: ДОКТРИНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.	887

ЛЮБОМИР ЦАРИК¹, ПЕТРО ЦАРИК², СВІТЛАНА НОВИЦЬКА³

1. ltsaryk@gmail.com,

*доктор географічних наук, професор,
зав кафедрою геоекології та методики її навчання*

2. pitertsaryk@gmail.com

*кандидат географічних наук, доцент
доцент кафедри географії України і туризму*

3. geoeso@ukr.net

*викладач кафедри геоекології та методики її навчання
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "ДНІСТРОВСЬКИЙ КАНЬЙОН" ТА ЙОГО МІСЦЕ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ТУРИСТСЬКО РЕКРЕАЦІЙНІ СИСТЕМІ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Національний природний парк "Дністровський каньйон" є другим НПП на теренах Тернопільської області. Знаходиться він у Придністерському туристсько-рекреаційному районі. НПП кластерного типу, протяжністю близько 250 км, площею

Залучення природних та історико-культурних ресурсів у рекреаційну діяльність потребує їх оцінки. Методикою оцінки природних рекреаційних ресурсів займалися такі вчені як О. Бейдик, О. Любіцева, П. Масляк, Є. Панкова, В. Стафійчук, Н.Фоменко, Л. Царик, Г. Чернюк тощо.

Нами було здійснено бальну оцінку (з елементами кількісної та якісної) рекреаційних ресурсів долини Дністра в межах Тернопільської області на підставі суб'єктивних ознак.

Кожен вид ресурсів аналізувався за допомогою певних оціночних критеріїв за трибальною шкалою.

Так основою для оцінювання **геологічних** рекреаційних ресурсів (відслонення, гроти та печери, травертинові скелі) є їх доступність, наукова та

естетична цінність, заповідний статус.

Критеріями оцінювання **гідрологічних** рекреаційних ресурсів (водоспади, джерела, річки) є естетична, наукова цінність, доступність, придатність для купання та для водних подорожей (на катамаранах, байдарках, рафтах тощо), категорія заповідності.

Основними показниками оцінювання **лісових** рекреаційних ресурсів є загальна залісненість території, видовий та віковий склад.

Основою для оцінювання **ботанічних** рекреаційних ресурсів (заповідні урочища, реліктові дерева, пам'ятки садово-паркового мистецтва,) є їх доступність, наукова та естетична цінність, та заповідний статус.

Для оцінювання **культурно-історичних** рекреаційних ресурсів (пам'ятки історії, архітектури, культові споруди, музеї) використовуються показники запропоновані С. Кузиком [2].

З картосхеми видно, що максимальна концентрація рекреаційних ресурсів спостерігається в долині р. Дністер.

Така особливість територіального розміщення рекреаційних ресурсів дозволила нам виділити на досліджуваній території наступні рекреаційні регіони: *Дністровський, Серетсько-Дністровський, Збруцько-Дністровський*

Так нами виділено райони з **найвищим** ступенем рекреаційної привабливості, що характеризуються поєднанням ресурсів різних видів (гідрологічних, геологічних, ботанічних, архітектурних тощо) з максимальною рекреаційною привабливістю, доступністю та (або) науковою значимістю, а також з високим заповідним статусом. Такі ландшафти відзначаються внутрішньою різноманітністю краєвидів (чергування горбистих, рівнинних, заліснених територій), а також наявністю ділянок з можливістю споглядання на них панорамних пейзажів. До таких рекреаційних районів варто віднести наступні:

Коропецько-Космиринський (долина Дністра між населеними пунктами Коропець та Космирин Буцацького р-ну Тернопільської обл.). Висока рекреаційна привабливість цього району пояснюється наявністю різноманітних

ландшафтів з розчленованим рельєфом та високою цінністю історико-архітектурних пам'яток містечка Коропець та значною пізнавальною та естетичною цінністю комплексів пам'яток природи, основу яких складають травертинові скелі біля с. Стінка та с. Космирин.

Берем'янський (долина р. Стрипа від с. Сокілець Буцацького р-ну Тернопільської обл. до гирла Стрипи, Берем'янська стінка). Район охоплює поярвані лісові масиви лівого дністрового берега від гирла р. Золота до гирла Стрипи та наскельно-степові ландшафти Берем'янської та Хмелівської стінок. Okремо варто відмітити виняткову естетичну цінність долини р. Стрипи та сукупність пам'яток в околицях с. Сокілець.

Шутроминецько-Нирківський (долина р. Млинка поблизу с. Шутроминці Заліщицького р-ну Тернопільської обл., територія урочища Червоне). Основою району є лісові масиви долини Дністра, Млинки та Джурина, крутизна дністровських схилів та важкодоступність для деревозаготівлі забезпечила збереження тут унікальних дібров та наскельно-степових ділянок. Особливою естетичною цінністю та насиченістю рекреаційними об'єктами вирізняється долина Джурина в межах урочища Червоне.

Заліщицький (долина р. Дністер в околиці м. Заліщики Тернопільської обл.). Включає дендрологічні пам'ятки заліщицького парку, наскельно-степові ландшафти Хрещатицько-Звенячинської стінки та Обіжевський ботанічний заказник.

Касперівський (долина Серету в околиці сіл Голігради та Касперівці Заліщицького р-ну Тернопільської обл.). Охоплює унікальні природні комплекси долини р. Серет в межах Касперівського водосховища та комплекс геологічних та ботанічних пам'яток долини р. Дністер вище гирла р. Серет.

Дзвенигородський (долина р. Дністер в околицях сіл Дністрове, Дзвенигород та Трубчин Борщівського р-ну Тернопільської обл.). В районі зосереджені потужні лісові масиви правого берега Дністра та комплекс геологічних пам'яток сіл Дзвенигород та Трубчин.

Високим ступенем рекреаційної привабливості відзначаються райони:

Одаївський (долина Дністра в околицях сіл Голігради Монастириського району Тернопільської області та Одаїв Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл.). Основою району є заліснений правий схил р. Дністер з численними карстовими об'єктами та панорамною точкою на бровці гіпсової скелі.

Возилівський (долина Дністра на відтинку с. Сновидів – с. Возилів Буцацького р-ну Тернопільської обл.). Включає наскельно-степові та лісові ландшафти лівого берега р. Дністер нижче с. Возилів та каскад возилівських водоспадів.

Литяцький (долина Дністра в околицях села Литяче Буцацького р-ну Тернопільської обл.). Охоплює лісові масиви нижче с. Литяче та комплекс пам'яток навколо панорамної литяцької травертинової скелі.

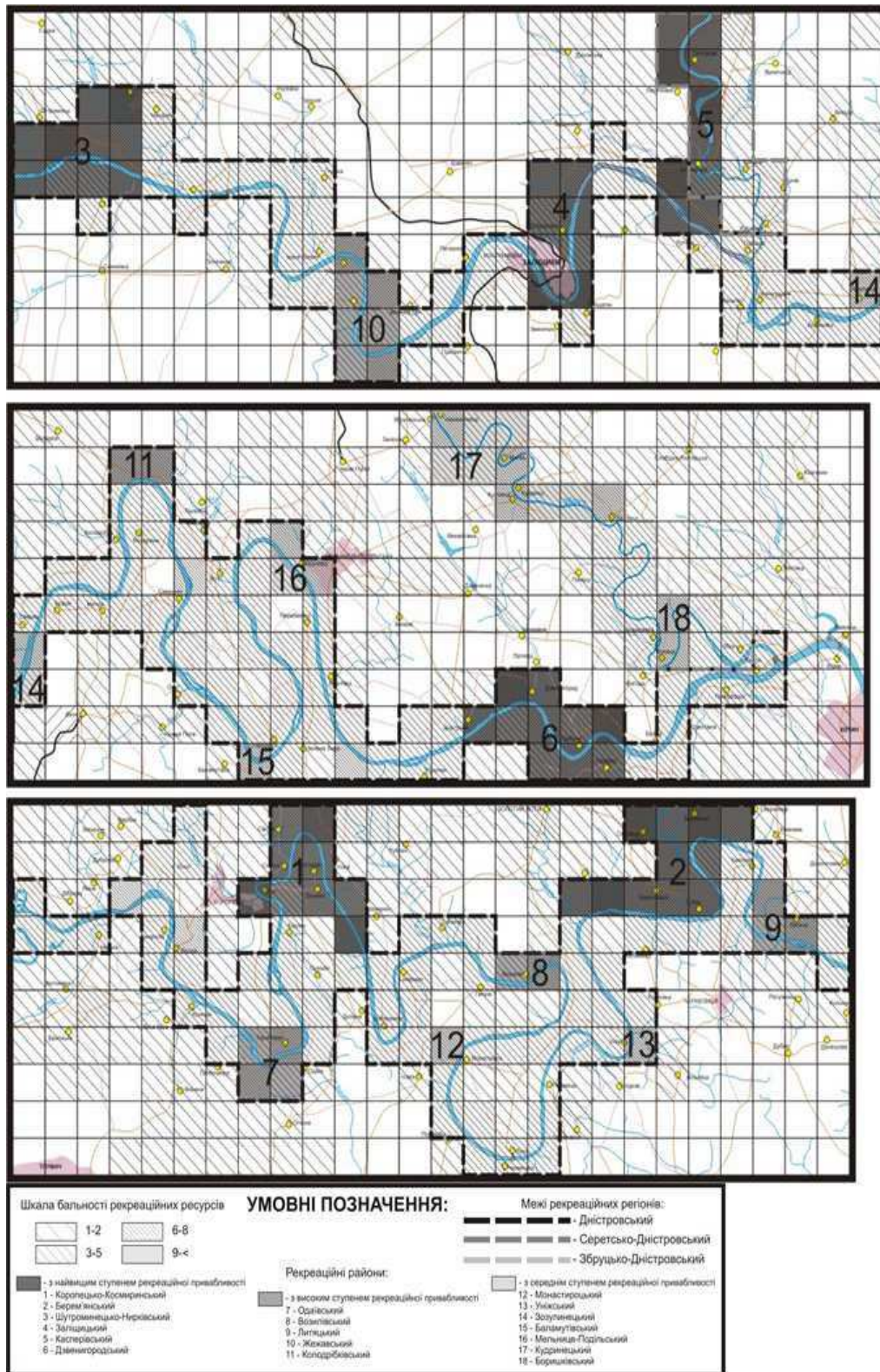
Жежавський (територія дністровської долини в межах с. Іване-Золоте Заліщицького р-ну Тернопільської обл., с. Передівання Городенківського р-ну Івано-Франківської обл., та с. Зелений Гай Заліщицького р-ну, Тернопільської обл.). Основою району є високе урвище Іване-Золотецької стінки, прорізане глибокими долинами водоспадів, що переходить у крутосхилий Жежавський ботанічний заказник.

Колодрібківський (долина Дністра в околицях села Колодрібка Заліщицького р-ну Тернопільської обл.). Включає степові, наскельно-степові та лісові ландшафти в околицях населеного пункту.

В межах вищезгаданих територій спостерігається наявність як природних, так і архітектурних рекреаційних ресурсів з заповідним статусом загальнодержавного або місцевого значення та доступними для потенційних рекреантів, або ж з наявними геологічними об'єктами без заповідного статусу, проте з максимальною естетичною цінністю. Відзначаються такі райони незначною внутрішньою різноманітністю краєвидів (чергуються або рівнинно-горбисті ділянки, або ж рівнинно-заліснені).

Райони з **середнім** ступенем рекреаційної привабливості характеризуються зосередженням на їх території однотипних об'єктів зі значною естетичною цінністю, відносно доступних, або ж об'єктів поодиноких (наприклад, лише

відслонення) з високим заповідним статусом. Це райони *Монастироцький*

Рис 5. Бальне оцінювання території Дністровського каньйону за ступенем рекреаційної привабливості [1]

(долина Дністра в околицях с. Монастирок Городенківського р-ну Івано-Франківської обл.), *Уніжський* (долина Дністра в околицях с. Уніж

Городенківського р-ну Івано-Франківської обл.), *Зозулинецький* (долина Дністра на відтинку с. Зозулинці – с. Синьків Заліщицького р-ну Тернопільської обл.), *Баламутівський* (долина р. Дністер на східній околиці с. Баламутівка Заставнівського р-ну Чернівецької обл.), *Мельнице-Подільський* (долина р. Дністер в околиці селища Мельниця-Подільська Борщівського р-ну Тернопільської обл.), *Кудринецький* (долина р.Збруч на відтинку між селами Збручанське Борщівського р-ну Тернопільської обл. та Завалля Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.), *Боришківський* (долина Збруча в околицях с. Боришківці Борщівського р-ну Тернопільської обл.).

Виділені рекреаційні райони – це території, де спостерігається найбільша кількість відвідувачів і як наслідок – зростання рекреаційної дегресії.

Така специфіка розташування об'єктів пояснює закономірність формування існуючих туристичних маршрутів та проєктованих екостежок.

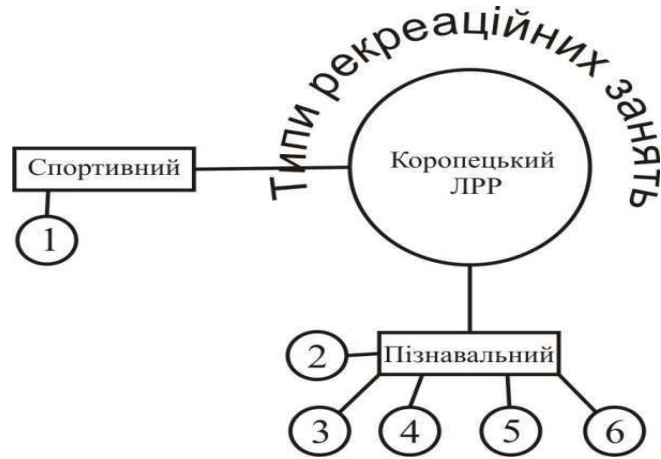
Проведений аналіз видів рекреаційної діяльності в межах основних рекреаційних об'єктів показав певні відмінності в межах окремих ландшафтних комплексів Дністровської долини НПП «Дністровський каньйон».

На основі поєднання природних рекреаційних ресурсів і видів рекреаційних занять, можна виокремити кілька ландшафтно-рекреаційних комплексів: Коропецький (Монастирський ЛРР), Буцацько-Язлівецький, Скомороський, Золотопотоцький (Буцацький ЛРР), Червоногородський, Касперівський рекреаційні комплекси та Заліщицький рекреаційний вузол (Заліщицький ЛРР), Скала-Подільського, Борщівського, Дністровського-Збруцького комплексів (Борщівський ЛРР).

У межах Коропецького ЛРР основними рекреаційними об'єктами виступають долина Дністра з притоками, Коропецький палац графа Бадені, низка заповідних об'єктів (рис. 6.)

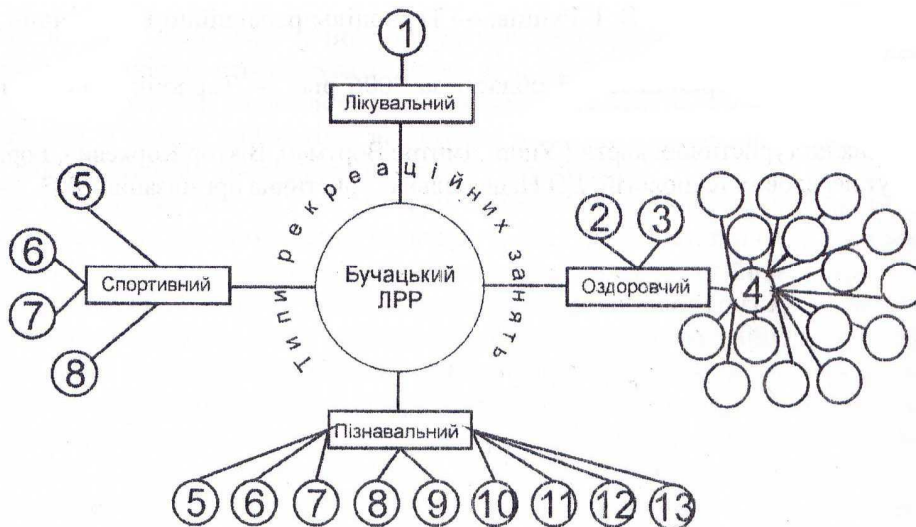
В межах Буцацького ЛРР основними рекреаційними об'єктами виступають дитячі табори відпочинку та туристичні бази, які обумовлюють оздоровчий тип спеціалізації та численні природні рекреаційні об'єкти, що сприяють розвитку пізнавального типу спеціалізації даного району (рис. 7).

Наступним ландшафтно-рекреаційним районом Тернопільського Придністров'я є Заліщицький ЛРР який включає територію Червоногородського і Касперівського ландшафтно-рекреаційних комплексів та Заліщицького рекреаційного вузла (рис.8).

Рис. 6. Рекреаційні об'єкти і типи рекреаційних занять Коропецького ЛРР

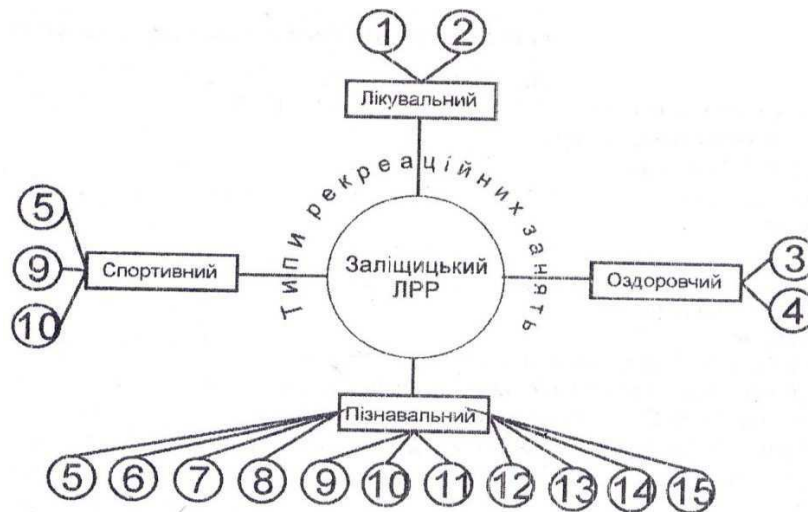
1. Каньйони р.Дністер та його приток. 2. Коропецький палац графа Бадені. 3.Близько 10 геологічних і ботанічний пам'яток природи. 4. Коропецький парк (залишки). 5. Дерев'яні церкви Коропеччини. 6.Костел у с.Устя-Зелене.

Рис. 7. Рекреаційні об'єкти і типи рекреаційних занять Бучацького ЛРР

1. Язлівецький протитуберкульозний санаторій. 2. Туристично-оздоровчий комплекс "Лісовий". 3. База відпочинку "Над Стрипою". 4. Дитячі табори відпочинку. 5. Печера "Жолоби". 6. Берем'янська наскельно-стенова ділянка. 7. Каскад Русилівських водоспадів. 8.Каскад Сокілецьких водоспадів. 9.Скеля

"Семи джерел". 10. Монастирська скеля. 11. "Рівна" скеля з печерою. 12. Історико-архітектурні об'єкти Язлівця. 13. Історико-архітектурні об'єкти Бучача.

Рис. 8. Рекреаційні об'єкти і типи рекреаційних занять Заліщицького ЛРР

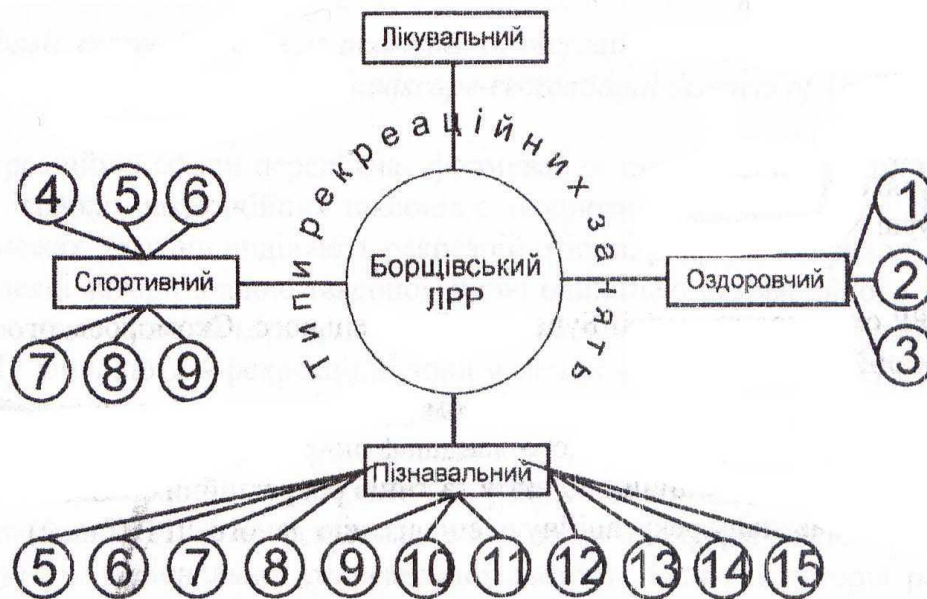
Аналіз рекреаційних об'єктів та типів рекреаційних занять дозволяє виділити лікувально-оздоровчу та пізнавальну рекреаційну спеціалізацію даного ЛРР:

1. Заліщицький кліматичний санаторій. 2. Заліщицький дитячий санаторій. 3. Дитячий табір відпочинку "Ромашка" в Нирокві. 4. Група таборів відпочинку у Касперівцях. 5. Печера "Нагірянська". 6. Ботанічний заказник "Обіжсева". 7. Ботанічний заказник "Жижсава". 8. Ботанічний заказник "Урочище Криве". 9. Ландшафтний заказник "Касперівський". 10. Каньйони р. Дністер та його приток. 11. Близько 15 геолого-геоморфологічних заповідних об'єктів. 12. Близько 25 ботанічних заповідних об'єктів. 13. Заліщицький парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва. 14. Заліщицький дендрологічний парк. 15. Історико-архітектурні об'єкти Заліщик.

Борщівський ЛРР формується в межах Скала-Подільського, власне Борщівського і Дністровсько-Збруцького ландшафтно-рекреаційних комплексів. Основними рекреаційними об'єктами є печери, геологічні відслонення та інші пам'ятки природи. Тому основними типами рекреаційних занять є спортивний (спелео-, водний-, піший види туризму) та пізнавальний (огляд культурно-історичних та природних ландшафтів і пам'яток) (рис. 9).

Визначення рекреаційної ємності території було проведено за методикою

Кравців В.С., Гринів Л.С., Копач М.В., Кузик С.П., [2]., яка враховувала мінімальну, максимальну і середню чисельність рекреантів в межах різних видів природних комплексів від річково-озерних до горбогірних. (табл. 5)

Рис. 9. Рекреаційні об'єкти і типи рекреаційних занять Борщівського ЛРР

1. Борщівський дитячий табір відпочинку "Лісова пісня". 2. Дитячий табір відпочинку в с.Цигани. 3. Скала-Подільський будинок відпочинку. 4. Каньйони р.Дністер та його приток. 5. Печера Кришталева. 6. Печера Оптимістична. 7. Печера Вертеба. 8. Урочище Трубочин. 9. Ще близько 15 печер та відслонень. 10. Гермаківський дендропарк. 11. Скала-Подільський парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва. 12. Більче-Золотецький парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва. 13. Історико-архітектурні об'єкти Скали-Подільської. 14. Історико-архітектурні об'єкти Кривча, Окопів, Кудринців тощо. 15. Близько 60 різноманітних заповідних об'єктів.

Таблиця 5.

Нормативні показники рекреаційного навантаження на природні комплекси [2]

Природні комплекси	Нормативи рекреаційного навантаження (осіб/км ²)					
	літо			зима		
	мін.	макс.	сер.	мін.	макс.	сер.
Річкові	50	80	65	16	24	20

Горбогірні, височинні	100	150	125	40	60	50
-----------------------	-----	-----	-----	----	----	----

З матеріалів таблиці випливає, що максимальна рекреаційна ємність території характерна для горбогірно-височинних територій, якими зайнято близько 80% території НПП.

В межах НПП «Дністровський каньйон» 20% території відносяться до річкових природних комплексів для яких характерне мінімальне нормативне рекреаційне навантаження у 50 осіб/км², середнє – у 65 осіб/км², максимальне - у 80 осіб/км² а відтак і рекреаційна ємність.

Для НПП «Дністровський каньйон» рекреаційна ємність території визначалась тільки для літнього сезону (150 днів) через специфіку видів рекреаційних занять і туристичні особливості.

Рекреаційна ємність території визначалась за формулою:

$$V_i = \frac{N_i \times S_i \times C}{\bar{A}_i}$$

де: V_i - рекреаційна місткість і-ї території, осіб;

N_i - норма рекреаційного навантаження на і-ту територію, осіб/км²;

S_i - площа і-ї рекреаційної території, км²;

C - тривалість рекреаційного періоду, днів;

$\bar{A}_i$ - середня тривалість перебування туристів і відпочиваючих на і-й території, днів.

Розрахунки рекреаційної ємності території показали, що в межах НПП «Дністровський каньйон» мінімальна рекреаційна ємність становить 348847 осіб, середня – 438406, максимальна – 528778 осіб (табл. 6).

Таблиця 6

Рекреаційна місткість території НПП «Дністровський каньйон» в розрізі адміністративних районів

Показники	Адміністративні райони				
	Монастирський	Бучацький	Заліщицький	Борщівський	Разом
Площа НПП в межах району, га	575,8	3608,5	4596,43	1817,8	10829,18
Площа водного	312,0	351,3	762,85	785,7	2211,85

плеса, га					
Площа суходолу, га	263,8	3257,2	3833,58	1032,1	8617,33
Рекреаційна місткість водного плеса (осіб/ сезон):					
- мінімальна,	7800	8782	19073	19643	55298
- середня,	10140	11417	24794	25594	71945
- максимальна;	12480	14052	30516	31428	88476
Рекреаційна місткість суходолу (осіб/ сезон) (понижуючий коефіцієнт крутизни схилів 0,7):					
- мінімальна,	9233	114002	134176	36138	293549
- середня,	11541	142503	167720	45154	366918
- максимальна;	13850	171003	201264	54185	440302
Загальна рекреаційна ємність територій (осіб/ сезон)					
- мінімальна,	17033	122784	153249	55781	348847
- середня,	21681	153920	192058	70748	438406
- максимальна;	26330	185055	231780	85613	528778
Рекреаційна місткість території (осіб/га/сезон)					
- мінімальна,	29,6	34,0	33,3	30,7	31,9
- середня,	37,7	42,7	41,8	38,9	40,3
- максимальна;	45,7	51,3	50,4	47,1	48,6

* розраховано автором

В процесі розрахунків встановлено, що найбільше рекреантів може прийняти Заліщицький ландшафтно-рекреаційний район (153249, 192058 і 231780 осіб для мінімальних, середніх і максимальних показників), наступна позиція належить Бучацькому ландшафтно-рекреаційний район (122784, 153920 і 185055 особи відповідно), далі йде Борщівський ландшафтно-рекреаційний район (55781, 70748 і 85613 осіб), наприкінці – Монастириський (17033, 21681 і 26330 осіб). При цьому враховувалось, що значна частина території НПП "Дністровський каньйон" знаходиться на схилах крутизною понад 5%. При крутизні схилів 10-20 % - понижуючий коефіцієнт кількості рекреантів становить 0,8; при 20-30 % - 0,6; 30-50 % - 0,4; понад 50 % -0,2. За середній показник для НПП нами було прийнято понижуючий коефіцієнт 0,7 який використовувався для суходільної ділянки парку, відповідно для водного плеса понижуючих коефіцієнтів не застосовувалось. Рекреаційні ємності, як видно з таблиці 2 напряду залежать від площі НПП в межах району та середньої тривалості перебування туристів, яка встановлена у 2-3 дні для Монастириського району і 3-4 дні для інших ландшафтно-рекреаційних районів. При визначенні тривалості перебування туристів враховувалось, що одним з провідних видів рекреації в межах долини Дністра є водний туризм (сплави річкою) та довжина річки в межах кожного адміністративного району (табл. 7).

Таким чином, максимальна рекреаційна ємність суходільної ділянки НПП становить 440 тис. осіб, а для водної ділянки – 72 тис. осіб впродовж сезону.

Таблиця 7

Показники використання р. Дністер для водного туризму в межах НПП «Дністровський каньйон» в розрізі адміністративних районів

Показники	Адміністративні райони				Разом
	Монастирський	Бучацький	Заліщицький	Борщівський	
Довжина русла, км	32	40	81	64	217
Середня швидкість проходження водних маршрутів км/добу	20-25	20-25	20-25	20-25	20-25
Тривалість перебування туристів, днів	2-3	2-3	3-4	3-4	8-10

Висновки. В результаті проведеної оцінки та аналізу рекреаційної ємності території НПП «Дністровський каньйон» можна зробити такі висновки:

- ландшафтні рекреаційні ресурси НПП використовуються туристами і рекреантами приблизно на 50%, тобто є значний невикористаний рекреаційний потенціал парку, який в найближчі перспективі доцільно використовувати;
- нарощування чисельності рекреантів необхідно проводити з впорядкуванням місць відпочинку, будівництвом рекреаційної інфраструктури, залученням місцевого населення до надання різноманітних послуг та економічно-активної діяльності;
- при умові витрат одного рекреанта за час середнього перебування (2-4 дні) на рівні 100 у.о. можна оцінити мінімальний економічний ефект від надання рекреаційних послуг на рівні 34 мільйонів у.о., що може бути вагомим внеском діяльності рекреаційної сфери у загальноекономічні показники господарської діяльності.

Використана література:

1. Бабюк Л.М. Еколого-географічні підходи щодо раціонального використання ресурсів заповідних територій (на матеріалах екостежок Середнього Подністров'я) / Л.М.Бабюк // Автореферат дисертації для здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів. – Львів, 2012. – 20 с.
2. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери [Кравців В.С., Гринів Л.С., Копач М.В., Кузик С.П.]. Львів: ІРД НАН України, 1999. – 78 с.
3. Царик П.Л. Рекреаційне природокористування / П.Л.Царик, С.Р.Новицька //

Природокористування. Навчальний посібник. - Тернопіль: Науково-видавничий відділ ТНПУ, 2015 – С. 289-337.

4. Царик П.Л. Щодо функціонально-планувальної мережі елементів регіональної туристсько-рекреаційної системи / П.Л.Царик, Л.П.Царик // Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2014, №1 – С. 139-145.